

COMMUNICATIESCHEMA EN TEKSTTYPES

1 JE KENT DE VERSCHILLENDE ONDERDELEN VAN HET COMMUNICATIESCHEMA

2 JE KUNT ELEMENTEN VAN TAALGEBRUIK BENOEMEN EN UITLEGGEN HOE ZE EEN BEPAALDE BOODSCHAP ONDERSTEUNEN OF VERSTERKEN

3 JE HERKENT EN ONDERSCHIEDT VERSCHILLENDE TEKSTDOELLEN, TEKSTSOORTEN EN TEKSTTYPES

4 JE VERGELIJKT DE VORM EN OPBOUW VAN TEKSTEN MET DE VERSCHILLENDE DOELLEN

5 JE KENT DE NEGEN VRAGEN VAN HET COMMUNICATIESCHEMA EN JE KUNT ZE TOEPASSEN OP EEN TEKST

Lezen doe je een hele dag door. Berichtjes op WhatsApp, een artikel in de krant, reclame in het bushokje, de vragen van een toets, het nieuwste boek van Ish Ait Hamou, een mail in je inbox, een gedichtje van je lief ... Je bent dan ook best een tekstexpert met al die teksten rondom jou. Laat dat nu net zijn waar we in deze les aan werken!

1

ELKE TEKST HEEFT EEN CONTEXT

De Standaard

Meest recent Meer ▼

Laatste kans! De Standaard biedt u meer inzicht in wetenschap voor maar € 15/maand

HOME > NIEUWS > BUITENLAND

Fietser redt uitgedroogde koala, die bidon mag leegdrinken

28/12/2019 om 10:45 door pjt, svg, gvb

f t i g

FIETSERS REDDEN
UITGEDROOGDE KOALA

f t i g

11°C 24km 1.38%

AANGEBODEN DOOR: ENW

Hoe wagens als maar meer een
rijdende computer worden

MEEST RECENT - MEEST GELEZEN

1. Blog verkiezingen VS | Donald Trump heeft...
2. Geen mondmasker op? Zo snel verspreidt h...
3. Unieke natuurbeelden: beer krijgt het aan d...
4. Corona-ontkenner vandaliseren Nederlan...
5. Donald Trump heeft zijn stem uitgebracht

Volledig overzicht >

In Australië komen steeds meer koala's in de problemen door de aanhoudende bosbranden. Een uitgedroogde koala vroeg en kreeg hulp van een fietser.

Op Instagram is een video gedeeld van een sterk uitgedroogde koala die verward en **zwalpend** in het midden van de weg 'om hulp leek te vragen'. Dat zeggen de fietsers die het dier aantroffen in de buurt van het Australische Adelaide op Instagram.

'De koala kwam recht op me afgelopen', schrijft fietser Anna Heusler op Instagram. 'Terwijl ik afstapte, klom hij op mijn fiets en gaf ik hem water. Dit is het beste wat me ooit is overkomen tijdens een fietstochtje!'

De vrouw liet het dier haar hele bidon leegdrinken. Door de aanhoudende bosbranden zijn naar schatting al 8.000 koala's gestorven. In totaal zouden al meer dan 450 miljoen dieren gestorven zijn. Dat zeggen ecologen aan *The Times*.

Leger

Vrijdag raakte bekend dat Australië het leger heeft ingeschakeld om de bosbranden te bestrijden. Het leger zal er voortaan mee voor zorgen dat de blusvliegtuigen gevuld worden met water, staan in voor de zoekvliegtuigen, verzorgen het vervoer van de brandweermannen en staan de zoek- en reddingsoperaties bij met een helikopter. 'Doordat **Defensie** achter de schermen gaat helpen, zijn er meer brandweermannen beschikbaar om de branden te blussen', verklaarde defensie-minister Linda Reynolds.

WOORD

zwalpend: voortbewegend zonder doel
de defensie: verdediging; in dit geval gaat het om Australische landsverdediging

[AANMELDEN >](#)[INSCHRIJVEN >](#)

kijken

spelen

doen

wrap

wedstrijd

karrewiet

tv-gids

Ketnet > Karrewiet > 28 december 2019
koala klimt op fiets en drinkt drinkfles
helemaal leeg

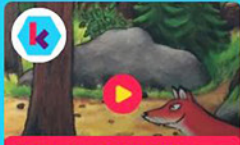
zoek

junior

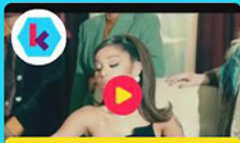
karrewiet

Karrewiet

Gruffalo wordt luisterboek in
13 Nederlandse dialecten

1

Ariana Grande is president
van de VS in nieuwe clip

9

Romeo wandelt 3 maanden
om oma te kunnen knuffelen

0

In Thailand komen jongeren
al maanden op straat

0

[nieuws](#) [meer weten](#) [archief](#) [contact](#) [Karrewiet Atlas](#)

kijken

op tv
ma 26.10
17.55

Koala klimt op fiets en drinkt drinkfles helemaal leeg

In Australië is het nog steeds ontzettend warm. De droogte zorgt ervoor dat veel dieren amper water vinden, net zoals deze koala.

instagram: @owebug2019

De koala vond gelukkig een stelletje **wielrenners** die een tochtje maakten toen het **40 graden** was. De koala zat in het **midden op de weg**.

Toen een van de wielrenners het beestje water wou geven, klom die meteen op de fiets en dronk **de drinkfles** helemaal leeg.

Bosbranden

Het gaat niet goed met koala's in Australië. Dat komt door **hitte en bosbranden**. Er zijn de laatste tijd waarschijnlijk **duizenden koala's** gestorven.

reacties (26)

Je moet je aanmelden om een reactie te schrijven

Lollypop23

Superschattig! Maar wel erg voor al die koala's
😭 Ik heb medelijden. Koala's zijn ook mijn
lievelingsdieren.

fLIPFLOPPER

Schattig!!! 😊

lotjes

Ik heb al een giraf geaait maar een koala ook in
parai daiza 😊

Lacksy

Arme koalaties in Australië 😭 Toch nog is dit
heel erg C U T E 😊

[toon meer](#)

Ruis kan op elk deel van het communicatieschema invloed hebben!

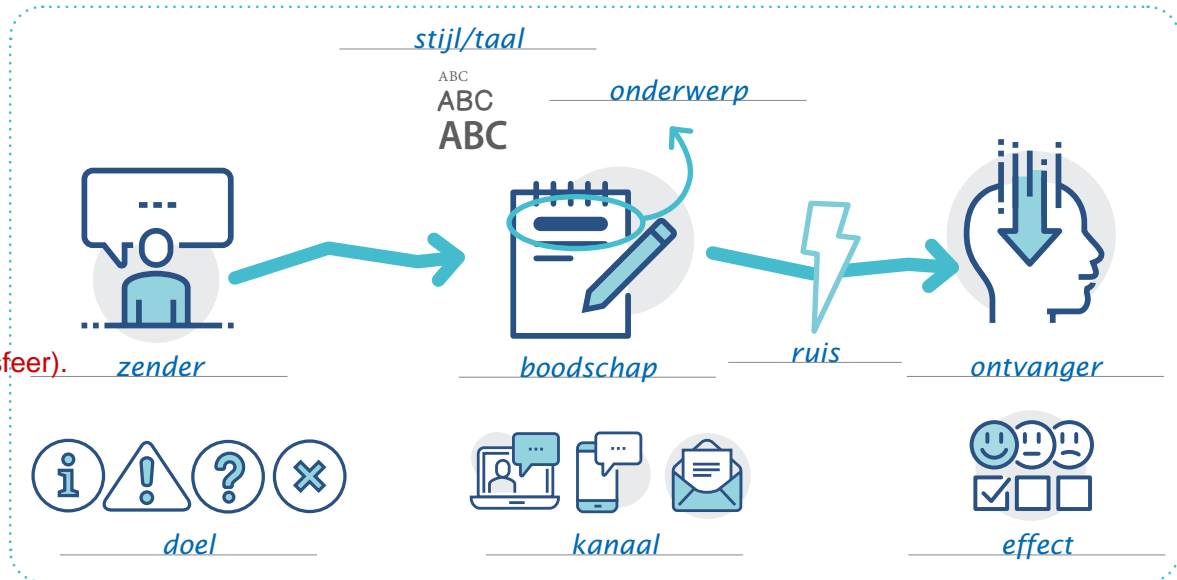
Overloop de vragen. Noteer je antwoorden gestructureerd onder de vragen.

1.1

1 Elke tekst is een vorm van communicatie. Hieronder vind je het communicatieschema. Plaats de woorden op de juiste plaats in het schema. TW blz. 11-14

Kies uit: zender – ontvanger – boodschap – onderwerp – doel – stijl/taal – kanaal – effect – ruis

Altijd in een bepaalde context! (omgeving/sfeer).

2 Op p. 47 en 48 vind je twee nieuwsberichten. Zonder een woord te lezen kun je vaak al heel wat afleiden van een tekst.

- Wat weet je uit je voorkennis over De Standaard en Ketnet?
- Wat kun je via de lay-out afleiden?

3 Op basis van deze informatie: wie/wat is ...

- de zender;
- het doelpubliek / de ontvanger;
- het kanaal / het medium?

2 a De Standaard is een krant, Ketnet een televisiezender voor kinderen/jongeren.

2 b – Je ziet onmiddellijk dat beide teksten van een website zijn gehaald

(navigatiebalken bovenaan, forum, links ...).

– De tweede tekst bevat veel meer kleur, meer foto's. Je kunt zo afleiden dat hij voor een jonger doelpubliek is. De eerste tekst heeft een sobere lay-out, de tekst richt zich op volwassenen.

3 Tekst 1

- zender: De Standaard
- doelpubliek/ontvanger: ruim publiek – volwassenen
- kanaal/medium: website

Tekst 2

- zender: Ketnet – Karrewiet
- doelpubliek/ontvanger: kinderen
- kanaal/medium: website

4 Lees de teksten globaal door en bepaal het hoofddoel. Waarom werden ze geschreven?

5 Wat is het onderwerp van beide teksten?

6 Wat zijn de hoofdpunten van beide teksten?

- a Kies er één tekst uit en omschrijf de hoofdpunten zo precies mogelijk.

b Wat valt je op als je de boodschap van beide teksten vergelijkt?

c Hoe komt dat, denk je?
- > a.d.h.v. de topische vragen (Wie? Wat? Waar? Waarom? Hoe? Extra info?)

4 Ze willen de ontvanger in hoofdzaak informeren.

5 koala (in nood door bosbranden)

6 a	De Standaard	Ketnet
	– <u>wie</u> : uitgedroogde, verwarde koala	– <u>wie</u> : koala
	– <u>wat</u> : Het dier dronk de drinkfles van fietsster Anna Heusler leeg.	– <u>wat</u> : Het dier dronk de drinkfles van een wielrenner leeg.
	– <u>waar</u> : Adelaide – Australië	– <u>waar</u> : Australië
	– <u>waarom</u> : Door de aanhoudende hitte en bosbranden komen steeds meer dieren in de problemen (en stierven al ongeveer 8 000 koala's).	– <u>waarom</u> : hitte en bosbranden; waarschijnlijk al duizenden gestorven
	– <u>hoe</u> : Heusler zag het dier op het midden van de weg zitten tijdens een fietstocht. Ze gaf het dier te drinken en postte een filmpje en foto's op haar Instagram.	– <u>hoe</u> : Wielrenners zagen het dier op het midden van de weg. Ze wilden het dier drinken geven, de koala klom op de fiets en dronk de drinkbus leeg.
	– <u>extra info</u> : Het leger gaat de blusacties mee ondersteunen (verschillende taken van de brandweermannen overnemen). Er stierven al 450 miljoen dieren door de branden, aldus The Times.	– <u>extra info</u> : Het was 40 graden.
6 b	De basisboodschap is dezelfde. Maar de informatie uit de tweede bron is wel beperkter. In de eerste bron krijg je meer achtergrond en is de informatie preciezer (namen, plaatsen, aantallen, bronnen, citaten ...).	
6 c	Dat heeft met het doelpubliek te maken. Voor de lezers van Karrewiet/Ketnet houdt men het bericht eenvoudiger.	

7 Vergelijk de zinsbouw, woordkeuze en woordsoorten in beide teksten.

Maak twee kolommen om de artikels te vergelijken. Noteer de kenmerken van het artikel uit *De Standaard* in de linkerkolom, die van *Ketnet* in de rechterkolom.

SCHRIJVEN

De Standaard	Ketnet
<ul style="list-style-type: none"> • kenmerk 1 • kenmerk 2 • kenmerk 3 	<ul style="list-style-type: none"> • kenmerk 1 • kenmerk 2 • kenmerk 3

4.3

8 Bekijk de reacties bij de tweede tekst. Wat is het effect van de nieuwsberichten op de ontvangers?

9 De informatie werd verspreid via een website. Welke elementen kunnen ervoor zorgen dat de lezers afgeleid worden?

10 Online bij 'Oefenen' vind je aanvullende oefeningen over het communicatieschema. Je herhaalt er ook het onderscheid tussen tekstsoort, tekstdoel en teksttype.

7	De Standaard	Ketnet
	– <u>zinsbouw</u> : lange zinnen	– <u>zinsbouw</u> : meer korte zinnen
	– <u>woordkeuze</u> : ook moeilijke woorden	– <u>woordkeuze</u> : meer makkelijke woorden
	– <u>woordsoorten</u> : veel bijvoeglijke naamwoorden	– <u>woordsoorten</u> : weinig bijvoeglijke naamwoorden

8 De kinderen leven mee met het leed van de koala's en vinden het schattige dieren. Ze zijn geraakt.

9 Op de website van De Standaard staat er veel reclame rond het artikel, waardoor een lezer snel kan wegstappen of de boodschap niet goed kan lezen. Op de website van Ketnet wordt hij misschien verleid om een spelletje te spelen of om een video aan te klikken.

1 Wat betekenen de volgende zegswijzen en spreekwoorden over eten en drinken?

1	van twee walletjes eten
2	Het sop is de kolen niet waard.
3	appelen voor citroenen verkopen
4	op eieren lopen
5	Verandering van spijs doet eten.
6	met de gebakken peren zitten
7	Hij viel met zijn gat in de boter.
8	Dat is nieuwe wijn in oude zakken.
9	Wiens brood men eet, diens woord men spreekt.
10	Hij laat het vlees van zijn brood eten.

a	iets bekends wordt op een nieuwe manier gepresenteerd.
b	Hij laat zich iets afnemen waar hij recht op heeft.
c	De vele inspanningen leveren maar weinig resultaten op.
d	van beide partijen je voordeel behalen
e	Het is goed om af en toe iets anders te doen.
f	Je verdedigt wie jou betaalt / financieel ondersteunt.
g	iets van geringe waarde als iets kostbaars verkopen
h	heel voorzichtig handelen
i	de onaangename gevolgen van iets dragen
j	(onverwacht) goed terechtkomen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>d</i>	<i>c</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>e</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>a</i>	<i>f</i>	<i>b</i>

2 Ontcijfer de volgende letterwoorden (sms'jes en chatberichten).

1	bff
2	lol
3	xoxo
4	w8
5	asap
6	brb
7	ff
8	ic
9	cu
10	tx

a	tot later
b	eeuwige beste vriend
c	ik ben onmiddellijk terug
d	ik begrijp het
e	wacht
f	kusjes en knuffels
g	bedankt
h	luidop aan het lachen
i	zo snel mogelijk
j	even

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>b</i>	<i>h</i>	<i>f</i>	<i>e</i>	<i>i</i>	<i>c</i>	<i>j</i>	<i>d</i>	<i>a</i>	<i>g</i>

3 Voor welke aandoening of welk lichaamsdeel ga je naar deze dokter?

1	cardioloog
2	psycholoog
3	viroloog
4	gastroloog
5	neuroloog
6	pneumoloog
7	dermatoloog
8	oncoloog
9	orthopedist
10	radioloog

a	huidziekten
b	geestesziekten
c	longaandoeningen
d	virussen
e	hart- en vaatziekten
f	aandoeningen zenuwstelsel
g	kanker
h	spijsvertering
i	de plaats en aard van je ziekte vastleggen
j	skelet, spieren, gewrichten

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>e</i>	<i>b</i>	<i>d</i>	<i>h</i>	<i>f</i>	<i>c</i>	<i>a</i>	<i>g</i>	<i>j</i>	<i>i</i>

4 Stop de band. Vul de volgende Nederlandse liedjesteksten aan.

1	Jij geeft me vonken en vuur ...
2	Wil je weten hoe het danst zonder mij ...
3	De meeste dromen zijn bedrog ...
4	Laat me nu toch niet alleen ...
5	Maar, ze is maar zestien jaar ...
6	Laat de zon in je hart ...
7	Wie heb ik aan de lijn, hallo hallo ...
8	Ik zie goud aan de rand van de zon ...
9	Een ster, die jou nooit meer verlaat ...
10	Oye oyalele, ik geef je een stiekeme zoen ...

a	die altijd voor je straalt
b	vertel me dan, waarom verlang ik zo
c	ik ben te oud om te weten waarom
d	misschien heb je meer balans zonder mij
e	maar als ik wakker word naast jou dan droom ik nog
f	en dat is bitter jong
g	gevaarlijk maar van lange duur
h	radeloos en verloren
i	oye oyalele, en niemand die merkt wat we doen
j	ze schijnt toch voor iedereen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>g</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>h</i>	<i>f</i>	<i>j</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>a</i>	<i>i</i>

5 Weet jij wat deze mediawoorden betekenen?

1	algoritme	a	Een vorm van oplichting, waarbij criminelen nepsites gebruiken om persoonlijke informatie van derden in hun bezit te krijgen.
2	avatar	b	Een technologie waarbij men beeld en geluid manipuleert en zo iemand iets laat zeggen of doen in een video, zonder dat die persoon dat ooit echt gezegd of gedaan heeft.
3	cookie	c	Een wiskundige formule die bepaalt hoe een website of apparaat moet werken. Het wordt gebruikt om reclame af te stemmen op jouw persoonlijke interesses.
4	deep fake	d	Een vliegtuigje zonder piloot aan boord. De toestellen worden op afstand bestuurd en hebben vaak een camera aan boord.
5	drone	e	Afkorting van 'fear of missing out'. De term verwijst naar de angst om dingen te missen die (online) gebeuren.
6	digital native	f	Een klein bestandje dat door websites op je computer wordt gezet en dat je klikgedrag rapporteert aan onlinewinkels.
7	fomo	g	Iemand die is geboren tijdens of na de algemene introductie van digitale technologieën en die technologieën vaak zonder problemen gebruikt.
8	meme	h	Iemand die het leuk vindt om rare standpunten op een internetforum te plaatsen, om anderen te choqueren of te beledigen.
9	phishing	i	De onlinerepresentatie van jezelf; dat kan een 3-dimensionale figuur zijn, een eenvoudig symbool of een foto.
10	trol	j	Een foto – maar dat kan ook een video- of audiobestand zijn – met een grappige tekst of een quote. Het wordt vaak massaal verspreid via sociale media.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>c</i>	<i>i</i>	<i>f</i>	<i>b</i>	<i>d</i>	<i>g</i>	<i>e</i>	<i>j</i>	<i>a</i>	<i>h</i>

6 Elk jaar organiseert Van Dale de verkiezing van 'Het woord van het jaar'. Weet jij nog wat deze woorden betekenen?

1	winkelhieren	a	een gefotografeerd zelfportret, doorgaans gemaakt met een smartphone of webcam
2	moordstrookje	b	actie waarbij de politie gedurende een bepaalde periode intensief en over een hele regio snelheidscontroles houdt
3	koesterkoffer	c	meisje dat op festivals met verschillende jongens gaat
4	ontvrienden	d	roken op de stoep voor een horecazaak
5	kraamkost	e	een tas met tastbare herinneringen om een jong gezin te steunen na het verlies van een kind
6	flitsmarathon	f	een niet-verhoogd fietspad, niet afgescheiden van de rijweg
7	selfie	g	een Aziaat die een frituur uitbaat in België
8	frietchinees	h	kennissen en vrienden verwijderen van sociale media
9	stoeproken	i	vers gemaakt eten dat je meeneemt op bezoek bij zwangere of net bevallen vrouwen
10	tentsletje	j	bij lokale bedrijven en winkels kopen

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>j</i>	<i>f</i>	<i>e</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>b</i>	<i>a</i>	<i>g</i>	<i>d</i>	<i>c</i>

neologismen --> nieuwe woorden in een taal (taalschepping, woordvorming of woordontlening)

2022 --> klimaatklever

activist die zich aan een object van symbolische waarde vastplakt om de aandacht van het publiek te vestigen op de klimaatproblematiek

1 Als je een boodschap geeft, kun je verschillende soorten zinnen gebruiken.

- a Welke soorten zinnen ken jij?
b Hoe kun je die zinnen herkennen?

- mededelende zin: eindigt op een punt, woordvolgorde: onderwerp – persoonsvorm
- vragende zin: eindigt op een vraagteken, begint met een vraagwoord, inversie
- bevelende zin: kan op een uitroepteken eindigen, werkwoord in imperatief

2 Bekijk de verschillende teksten uit deel twee grondig. Welke soorten zinnen overheersen in elke tekst?

- tekst 1: veel bevelende zinnen (Was – Verwarm – ...) → typisch voor een instructie
- tekst 2: zowel mededelende zinnen, vragende zinnen (over mogelijke bijwerkingen) als bevelende zinnen (hoe het bewaren)
- tekst 3: mededelende zinnen en bevelende zinnen (Schrijf je in ...)
- tekst 4: geen, enkel beeld (Ikea is een multinational en hoeft op die manier geen handleidingen te vertalen.)

3 In Vlaanderen worden verschillende varianten van het Nederlands gebruikt.

- a Welke varianten ken je? --> TW blz. 75-76
dialect, Algemeen Nederlands, spreektaal
- b Wanneer veranderen sprekers van taalvariant?
Dat is afhankelijk van de situatie – formeel of informeel – en hoe goed ze iemand kennen.
- c Welke taalvarianten herken je in de teksten? Zeg ook telkens waarom de zender voor die variant kiest.
- tekst 1: Algemeen Nederlands → breed publiek – verstaanbaarheid – programma openbare omroep
 - tekst 2: Algemeen Nederlands → verstaanbaarheid
 - tekst 3: Algemeen Nederlands, ook spreektaal → verstaanbaarheid – breed publiek
 - tekst 4: geen taal → universeel – Ikea is een multinational.

